

European Union
European Regional
Development Fund

Препоръки за промяна на регионални политики: СЕВЕРОИЗТОЧЕН РЕГИОН НА БЪЛГАРИЯ

**Регионална агенция за предприемачество и иновации - Варна
Февруари 2018**

Съдържание

1. Резюме.....	3
2. Политики и стратегии, насочени към интернационализация.....	4
3. Инструменти за интернационализация	14
4. Бариери и потребности на МСП по отношение на интернационализацията	21
5. Препоръки за подобряване на политиките за интернационализацията.....	22
6. Заключение	25

1. Резюме

Проект INTRA „Интернационализация на регионалните МСП“ (PGI01464) е финансиран по първата покана за набиране на проектни предложения, по програма ИНТЕРРЕГ ЕВРОПА 2014-2020 г. на Европейската комисия (ЕК) по приоритет „Конкурентоспособност на МСП“. Проектът се фокусира върху ролята на публичните власти в създаването на услуги за насърчаване на интернационализацията и подкрепа на конкурентоспособността на регионалните икономики, като по този начин допринася за постигането на целите, заложи в Стратегията „Европа 2020“. Продължителността на проекта е 5 години (от 01.04.2016 г. до 31.03.2021 г.). Безвъзмездната финансова помощ е на стойност 1 640 062 евро.

В партньорство от шест различни региона¹, ИНТРА има за цел да характеризира, оцени и направи бенчмаркинг на различните услуги, подкрепящи интернационализацията на МСП, които съществуват в отделните региони и да отсее добрите практики през различните етапи, през които преминават МСП в процеса си на интернационализация. От събраната информация чрез дейностите по характеризиране, оценка и бенчмаркинг, проектът ще представи препоръки за промяна в политиката и ще ги въведе чрез регионалните планове за действие, за да приведе в съответствие политиките за интернационализация с нуждите на МСП и да запълни пропуските, които не се засягат от съществуващите инструменти.

Чрез интегрирането на информацията, събрана в първия кръг от опознавателни посещения и чрез Анализа на интернационализацията на МСП в Североизточния регион на България, целта на препоръките е да предоставят информация за подобряване на политиките за интернационализация във всеки участващ регион, като съответно се подобри политическата рамка, свързана с подкрепата на интернационализацията на МСП. За постигането на тази цел ще бъдат проучени съществуващите политики, стратегии и инструменти за интернационализация, както и двигателите и бариерите на МСП като основа за предоставяне на препоръки за

¹ Агенция за развитие на Марибор (Словения), Регионална агенция за предприемачество и иновации - Варна (България), Фондация FUNDECYT Научно-технологичен парк на Екстремадура (Испания), Университетът на Алгарве (Португалия), Университетът в Ковънтри (Великобритания) и CAPITANK (Италия).

подобряване на политиките за интернационализация на местно/регионално, национално и европейско равнище.

2. Политики и стратегии, насочени към интернационализация

- **Национално равнище**

Политика/Стратегия	Национална програма за развитие: България 2020 (НПР България 2020)
Кратко описание	<p>НПР България 2020 е стратегически рамков документ, базиран на национален анализ и очертаващ тенденциите за развитие, определящи визията и общите стратегически цели на националните политики до 2020 г., обхващащи всички сектори на прилагане на социално-икономическата политика и техните регионални измерения. Основната цел на НПР България 2020 е постигането на качествен и балансиран дългосрочен икономически растеж.</p> <p>Държавата ще прилага механизми по приоритет 5: Подкрепа за иновационните и инвестиционни дейности за повишаване на конкурентоспособността на икономиката, Подприоритет 5.5 Повишаване на конкурентоспособността и жизнеспособността основно на МСП, финансова и друга подкрепа за информационни и обучителни кампании и интернационализация на дейността. Очакваните резултати от мерките са за увеличаване на интернационализацията на МСП. Досега не е предвидена разпоредба за тази област на въздействие в тригодишните планове за действие за изпълнението на програмата.</p>
Управляващ орган	Съветът за развитие при Министерския съвет на Република България
Обхват	Национален
Целева група	МСП
Наличен бюджет	2,420 млн. евро за приоритет 5: Подкрепа за иновационните и инвестиционни дейности за повишаване на конкурентоспособността на икономиката
Индикатори	Показатели за приоритет 5: Подкрепа за иновации и инвестиционни дейности за повишаване на конкурентоспособността на икономиката

	<p>са:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Относителен дял на разходите за НИРД в обществения сектор от БВП; 2. Относителен дял на разходите за НИРД в бизнес сектора от БВП; 3. Относителен дял на МСП, въвеждащи маркетингови или организационни иновации, от общия брой МСП; 4. Относителен дял на МСП, въвеждащи продуктови или процесови иновации, от общия брой МСП; 5. Дял на иновативните предприятия, реализирали нови или усъвършенствани продукти, нови за пазара, от общия брой предприятия; 6. Относителен дял на персонала, зает с НИРД, от работната сила.
--	---

Политика/Стратегия	Национална стратегия за МСП 2014-2020 г.
Кратко описание	<p>Националната стратегия за МСП 2014-2020 е средносрочен стратегически документ, чрез който правителството на Република България демонстрира своята визия за държавна политика в подкрепа на МСП в страната. Стратегията е разработена в съответствие с правителствената програма "Държавност, развитие, правосъдие" и политиката на Европейския съюз в тази област. Стратегията за МСП е създадена в изпълнение на чл. 5, ал. 1 от Закона за малките и средните предприятия, а прилагането ѝ се извършва на базата на Годишни програми, които се одобряват от министъра на икономиката и енергетиката (чл.5, ал.2, т.4 на ЗМСП). В Годишните програми се съдържат предложения за мерки, насочени към насърчаване на развитието на МСП. Основните финансови инструменти за провеждане на формулираните мерки са европейските фондове и националния бюджет.</p> <p>Общата стратегическа цел на Националната стратегия за насърчаване на малките и средните предприятия е да се повиши конкурентоспособността на малкия бизнес като се подпомогнат стартиращите и жизнеспособните малки и средни предприятия в</p>

	<p>техните усилия да бъдат иновативни, екологични и експортноориентирани, създавайки благоприятни условия за тяхното развитие, като се подобри достъпа им до финансиране; насърчи се предприемачеството и се повишат предприемаческите умения; като се опростят административните и регулаторните изисквания особено към малките и микро- предприятията. Интернационализацията на МСП е посочена в Приоритетна област 7. Интернационализация. През периода на приоритет на политиката на интернационализация се насърчават МСП да излязат на пазарите на трети страни.</p>
Управляващ орган	Министерство на икономиката
Обхват	Национален
Целева група	МСП
Наличен бюджет	
Индикатори	<p>Индикатори за изпълнение на Приоритетна област 7</p> <p>"Интернационализация" са:</p> <p>10.1. Разходи за внос <1100 USD – Съкращаване с най-малко 33%;</p> <p>10.2. Време на вноса <11 дни – Съкращаване с най-малко 6 дни;</p> <p>10.3. Брой документи за процеса на внос - 5 броя – Съкращаване с 1 документ;</p> <p>10.4. Разходи за износ <1000 USD – Съкращаване с най-малко 55%;</p> <p>10.5. Време на износа <11 дни – Съкращаване с най-малко 10 дни;</p> <p>10.6. Брой документи за износния процес -5 броя – Запазване на броя ;</p> <p>10.7. Дял на МСП, които внасят извън ЕС> 4,99% - Увеличение с 4000 МСП;</p> <p>10.8. Дял на МСП, изнасящи извън ЕС> 3,06% - Увеличение с 4500 МСП.</p>

Политика/Стратегия	Иновационна стратегия за интелигентна специализация 2014-2020 (RIS3)
Кратко описание	<p>Иновационната стратегия за интелигентна специализация (ИСИС) се разработва в съответствие със стратегията на Съюза „Европа 2020“ за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж, както и в изпълнение на тематична цел 1, от чл. 9 на Регламент (РЕ) 1300/2013 г. - „засилване на научно-изследователската дейност, технологичното развитие и иновациите“. ИСИС е тематично предварително условие от Приложение XI от същия регламент, от изпълнението на което зависи отпускането на средства по Оперативни програми „Иновации и конкурентоспособност“ и „Образование и наука за интелигентен растеж“. ИСИС е разработена в съответствие с Националната програма за реформи, Националната програма на развитие България 2020. През настоящия програмен период не се предвижда разработването на Иновационни стратегии за интелигентна специализация на ниво регион (по класификация NUTS II), но нуждите и предизвикателствата на регионално ниво са в основата на настоящия документ и ключов елемент при изпълнението на дейностите от стратегията.</p> <p>Мобилизирането на ограничени вътрешни ресурси чрез различни форми на международно научно, технологично и иновационно сътрудничество и интегрирането на страната във веригите за доставки на международно и световно равнище са основните цели на ИСИС. Ролята на интернационализацията на иновационния процес в България и интегрирането на българските изследвания и иновации в цялостната успешна рамка на ЕС за предприемачество е от изключителна важност. Това несъмнено е най-трудният и непрекъснат процес, но води до реални постижения в областта на научните изследвания и иновациите и до постигането на устойчива конкурентоспособност на страната.</p> <p>Стратегическата цел на ИСИС е до 2020 г. България да премине от групата на "плахите иноватори" в групата "умерени новатори". На практика тази промяна в индикаторите ще се реализира при една</p>

	<p>ефективна политика за насърчаване на:</p> <ul style="list-style-type: none"> - иновации, научни изследвания и развитие на човешкия капитал; - инвестициите във високотехнологични области, в които България има традиции, създала е специалисти и успешно се конкурира на международния пазар; - експортно ориентирани индустрии. <p>Стратегическата цел ще се реализира с постигането на две оперативни цели:</p> <p>Цел 1: Фокусиране на инвестициите за развитие на иновационния потенциал в идентифицираните тематични области (за създаване и развитие на нови технологии, водещи към конкурентни предимства и повишаване на добавената стойност на националните продукти и услуги)</p> <p>Цел 2: Подкрепа за ускорено усвояване на технологии, методи и др. подобряващи ресурсната ефективност и прилагането на ИКТ в предприятията от цялата промишленост.</p> <p>Мерките за изпълнение на ИСИС се предвиждат основно в оперативните програми "Иновации и конкурентоспособност 2014-2020 г." (ОПИК) и "Наука и образование за интелигентен растеж 2014-2020 г." и частично в държавния бюджет, включен в бюджета на Министерството на икономиката за съответната година.</p>
Управляващ орган	Министерство на икономиката
Обхват	Национален
Целева група	Централно и местно управление, промишленост и академични среди, неправителствени организации и всички заинтересовани страни
Наличен бюджет	5,248 млн. евро
Индикатори	<p>Оперативна цел 1:</p> <ul style="list-style-type: none"> - НИРД, извършвана от бизнеса; - НИРД, финансирана от бизнеса; - връзки в областта на иновациите; - сътрудничество в областта на научните изследвания в

	<p>университетите;</p> <ul style="list-style-type: none"> - състояние на развитието на клъстерите; - работници на знанието; - заетост в интензивни на знания индустрии, %; - фирми, предлагащи обучение % .
--	---

Политика/Стратегия	Оперативна програма "Иновации и конкурентоспособност" (ОПИК) 2014-2020
Кратко описание	<p>ОПИК е основният национален инструмент за насърчаване на иновациите на МСП. ОПИК предвижда редица схеми и финансови мерки за повишаване на производителността, ефективността и иновациите на българските предприятия. Програмата има за цел да преодолее следните нужди и предизвикателства:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ниската степен на иновативност на дейността на българските предприятия в резултат от недостатъчното сътрудничество между бизнеса, научните среди и висшите учебни заведения, малките по обем и неефективни инвестиции в НИРД и иновации, както и липсата на адекватна среда и инфраструктура за иновации; - затруднен достъп до източници на финансиране и слаба инвестиционна активност; - недостатъчна предприемаческа активност и секторна структура на икономиката, която значително се различава от тази в страните от ЕС; - ниска степен на интернационализация (95% от МСП се характеризират с ниско ниво на интернационализация и страната е на 27-о място в ЕС); - влошена структура на износа; - висока степен на ресурсна и особено енергийна интензивност на производството, ниска степен на приложение на нови технологии. <p>Предвиждат се мерки за насърчаване на интернационализацията в Приоритетна ос 2: "Предприемачество и капацитет за растеж на МСП",</p>

	<p>Специфична цел 2.2. Повишаване на производителността и експортния потенциал на българските МСП. Индикативната група от дейности е: "Подкрепа за осъществяване на дейности и предоставяне на услуги в пряка полза за развитието на бизнеса с оглед насърчаване експортна ориентация на МСП".</p>
Управляващ орган	<p>Главна дирекция "Европейски фондове за конкурентоспособност" на Министерството на икономиката</p>
Обхват	<p>Национален</p>
Целева група	<p>МСП, бизнес асоциации и профсъюзи, както и организации и институции, които участват в осъществяването на дейности и предоставяне на услуги за подкрепа на бизнеса и подобряване на бизнес средата.</p>
Наличен бюджет	<p>1 270 135 903 евро за всички приоритетни оси, включени в Оперативната програма и 577 492 050 евро за приоритетна ос 2: "Предприемачество и растеж за малките и средните предприятия"</p>
Индикатори	<p>Индикатори за изпълнение на Приоритетна ос 2: "Предприемачество и растеж на МСП" са:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Обем на износа на стоки и услуги, реализиран от МСП. 2. Производителност на МСП.

Политика/Стратегия	<p>Оперативна програма „Инициатива за малки и средни предприятия”</p>
Кратко описание	<p>"Инициатива за МСП" е одобрена от Европейската комисия в края на 2015 г., като целта е да приложи наличните възможности за подкрепа на достъпа до финансиране на МСП чрез съчетаване на средствата от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) с друго финансиране от бюджета на ЕС. Целта е да се продължи развитието на МСП посредством създаването на благоприятни условия за засилване взаимодействието между съществуващите програми за подкрепа на МСП, както на национално, така и на равнище ЕС. Инициативата за МСП допълва ОПИК в областта на достъпа до</p>

	<p>финансиране за МСП чрез Приоритетна ос 1: Подобряване на достъпа до дългово финансиране за МСП в България, Приоритет 1: Подкрепа за капацитета на МСП за растеж в рамките на регионалните, националните и международните пазари и участие в процеса на иновации.</p> <p>"Инициатива за МСП" е основен инструмент за прилагане на политиките и постигане на целите, определени в Националната стратегия за насърчаване на МСП за периода 2014-2020 г., която представя визията на Република България за държавна подкрепа за МСП в съответствие с европейските политики.</p> <p>"Инициатива за МСП" допълват Оперативната програма "Иновации и конкурентоспособност" в областта на достъпа до финансиране за МСП, а ОП "Инициатива за МСП" предоставя гаранции за портфейл от задължения по Тематична цел 3, докато по ОПИК този инструмент е предвиден от тематична цел 1 и тематична цел 4.</p>
Управляващ орган	Главна дирекция "Европейски фондове за конкурентоспособност" на Министерството на икономиката
Обхват	Национален
Целева група	МСП
Наличен бюджет	Наличният бюджет за цялата програма и за приоритетната ос е 102 млн. евро
Индикатори	<p>Показателите за изпълнение на програмата и за приоритетната ос са:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Процент предприятия успешно получили финансиране чрез банков заем; 2. Производителност на МСП; 3. Общ размер на новите заеми, отпуснати от финансови посредници; 4. Брой на предприятията, получаващи финансова подкрепа различна от безвъзмездните средства; 5. Минимален ливърдж ефект.

- **Регионално/локално ниво**

Политика/Стратегия	Общински план за развитие на община Варна 2014-2020 (ОПР Варна 2014-2020)
Кратко описание	<p>ОПР Варна 2014-2020 е основният стратегически документ за социално-икономическата политика на общината, който определя средносрочните цели и приоритети за интегрирано и устойчиво местно развитие. Той ръководи основните действия на общинската администрация и е обвързан с годишните бюджети на общината. ОПР Варна 2014-2020 е изготвен в съответствие с основните стратегически документи за развитие: Стратегия "Европа 2020", НПР България 2020, Национална стратегия за регионално развитие 2012-2022, Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014 - 2020, Областна стратегия за развитие на област Варна- 2014-2020 г. и документи за стратегическо териториално устройство и регионално развитие: Национална концепция за пространствено развитие за периода 2013 - 2025 г., Генерален план на Община Варна, Интегриран план за градско възстановяване и развитие – гр. Варна. Целта е постигане на интегрирано устойчиво развитие и повишаване на стандарта на живот, чрез ефективно използване на собствените ресурси и разширяване на партньорството в Европейския съюз.</p> <p>Мерките за подпомагане на интернационализацията на МСП на територията на община Варна, които са част от ОПР Варна 2014-2020, са включени в: Приоритетна област 1 "Икономически растеж", Стратегическа цел 1 "Постигане на интелигентен икономически растеж чрез осигуряване на благоприятна среда за предприемачество, повишаване на качеството на образованието и научните изследвания, според изискванията на икономиката, внедряване на иновациите и насърчаване на инвестициите.", Приоритет 1.1. "Стимулиране на предприемачеството на основата на икономика на знанието",</p> <ul style="list-style-type: none"> • Специфична цел 1.1. Повишаване на жизнеспособността и конкурентоспособността на МСП.

	<ul style="list-style-type: none"> • Специфична цел 1.2. Подкрепа за развитието на приоритетните сектори на Община Варна и изграждане и развитие на кълстери <p>Специфичният инструмент за подпомагане на интернационализацията на общинско ниво е провеждането на проучвания и изборът на добри практики в областта на повишаване на експортния потенциал на МСП и подпомагане на тяхната интернационализация, в резултат на което ще бъде предложено включването на проекти за изпълнение на Програмата за изпълнение на приоритетите и мерки предложени в ОПР Варна 2014-2020 г..</p>
Управляващ орган	Община Варна
Обхват	Местен
Целева група	Местна власт, институциите в областта на образованието, изследователските институти, МСП, бизнес асоциациите и синдикатите, както и организациите и институциите, които участват в осъществяването на дейности и предоставянето на услуги за подкрепа на бизнеса и подобряване на бизнес средата, граждани.
Наличен бюджет	Бюджетът е 120 490 850 евро за Приоритетна област 1 "Икономически растеж"
Индикатори	<p>Индикатори за изпълнение на Приоритетна област 1 "Икономически растеж", Специфична цел 1.1. Повишаване на жизнеспособността и конкурентоспособността на МСП са:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Увеличение на инвестициите в дълготрайни материални активи; 2. Брой проекти за технологична модернизация на предприятията; 3. Брой фирми получи финансова подкрепа за изпълнението на проектите, за да изпълнят изискванията за сертифициране на качеството и да получат международно признати сертификати; 4. Брой проекти за подпомагане на стартиращи фирми; 5. Служители по трудово и служебно правоотношение в община Варна; 6. Брой на регистрираните нови микро и малки предприятия; 7. Брой на регистрираните безработни младежи в община Варна; 8. Брой регистрирани безработни жени в община Варна;

	<p>9. Размер на средствата за подкрепа на иновативни стартиращи МСП. Индикатори за изпълнение на Приоритетна област 1 "Икономически растеж", Специфична цел 1.2. Подкрепа за развитието на приоритетните сектори на Община Варна и изграждане и развитие на клъстери са:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Брой фирми, участващи в клъстери; 2. Брой малки и средни предприятия, получаващи бизнес услуги от клъстери; 3. Брой на пазарно ориентирани изследователски проекти; 4. Брой краткосрочни, средносрочни и дългосрочни програми, разработени за подпомагане на развитието на местната икономика.
--	---

3. Инструменти за интернационализация

- Предоставени от национални/регионални/местни лица

Инструмент	BG16RFOP002-2.001 Подобряване на производствения капацитет в МСП
Кратко описание	<p>Целта на процедурата е пряко свързана с постигането на специфичната цел на Инвестиционния приоритет "Капацитет за растеж на МСП" за увеличаване на производствения капацитет и укрепване на експортния потенциал на българските МСП.</p> <p>МСП редовно изпитват трудности при набирането на капитал или кредитиране. Ограничените ресурси ограничават достъпа им до нови технологии и системи за управление, което влияе отрицателно върху ефективността на производството и възможностите за достъп до пазари, устойчивото развитие, присъствието и ефективното използване на предимствата от растежа на тези пазари.</p> <p>Очакваните резултати от процедурата за отпускане на безвъзмездни средства са свързани с подобряване на конкурентоспособността на предприятията и създаване на потенциал за износ и в резултат подобряване на пазарното присъствие на българските МСП, което</p>

	<p>става чрез вградени технологии за подобряване на производствения процес, висока производителност, оптимизиране на производствената верига, съответно повишаване на добавената стойност и активно включване във всички фази на веригата за добавяне на стойност.</p> <p>В съответствие със специфичната цел на инвестиционния приоритет 2.2 "Капацитет за растеж на МСП" проектите предложения по тази процедура задължително трябва да допринесат поне за един от следните показатели за резултати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Обем на износа на стоки и услуги от МСП; - Производителност на МСП. <p>Общ бюджет 150 000 000 евро</p>
Вид	Финансова подкрепа за оборудване и технологии
Управляващ орган	Главна дирекция "Европейски фондове за конкурентоспособност" на Министерството на икономиката
Обхват	Национален
Целева група	МСП
Принос към регионална стратегията за интелигентна специализация	Процедурата се осъществява в рамките на ОПИК - основен инструмент за изпълнение на ИСИС по Приоритетна ос 2 "Предприемачество и капацитет за растеж на МСП", Инвестиционен приоритет 2.2 "Капацитет за растеж на МСП"

Инструмент	BG16RFOP002-2.002 „Развитие на управленския капацитет и растеж на МСП“
Кратко описание	Основната цел на процедурата е да развие управленския капацитет и растежа на МСП в България чрез подкрепа на специализирани услуги и насърчаване на използването на информационни и комуникационни технологии и услуги. Очакваните резултати от подкрепата чрез процедурата са подобряване на капацитета на българските МСП да участват по-успешно на интензивно конкурентни външни пазари чрез въвеждане и внедряване на системи за управление, добри

	<p>производствени практики, системи базирани на ИКТ, приложения за управление на бизнеса и въвеждане на бизнес процеси за реинженерингови дейности. В съответствие със специфичната цел на инвестиционен приоритет 2.2 "Капацитет за растеж на МСП" проектните предложения по тази процедура задължително трябва да допринесат поне за един от следните показатели за резултати</p> <ul style="list-style-type: none"> - Обем на износа на стоки и услуги от МСП; - Производителност на МСП. <p>Общ бюджет: 30 млн.евро</p>
Вид	Финансов, нефинансов
Управляващ орган	Главна дирекция "Европейски фондове за конкурентоспособност" на Министерството на икономиката
Обхват	Национален
Целева група	МСП
Принос към регионалната стратегията за интелигентна специализация	Процедурата се осъществява в рамките на ОПИК - основен инструмент за изпълнение на ИСИС по Приоритетна ос 2 "Предприемачество и капацитет за растеж на МСП", Инвестиционен приоритет 2.2 "Капацитет за растеж на МСП" Специфична цел 2.2: Повишаване на производителността и експортния потенциал на българските МСП

Инструмент	BG16RFOP002-2.003 „Създаване на условия за устойчиво развитие и успешно интегриране на българските предприятия на европейските и международните пазари чрез подкрепа дейността на ИАНМСП“
Кратко описание	Общата цел на процедурата е да се подобри качеството и количеството на услугите, предоставяни на българските предприятия, чрез предоставяне на институционална подкрепа на ИАНМСП за подобряване на бизнес средата, увеличаване дела на експортно ориентирани МСП и стимулиране на инвестициите в технологични и иновативни индустрии.

Допустими за финансиране по процедурата са следните дейности:

- 1) Подкрепа за участието на българските МСП в промоционални дейности у нас и в чужбина за популяризиране на българското производство.
- 2) Пилотно разработване и прилагане на инструменти за дигитален маркетинг и онлайн търговия за българския бизнес с цел придобиване на умения за влизане, разширяване и укрепване на позициите на международните пазари.
- 3) Подобряване и поддържане на уеб базирана платформа за предоставяне на информация за външните пазари и свързване на българските предприятия с чуждестранни партньори за подобряване на техния експортен потенциал.
- 4) Достъп до специализирани бази данни и специализирани публикации във връзка с осъществяването на дейности, подпомагащи МСП.

В резултат на осъществяването на предвидените дейности по този инвестиционен приоритет и сегашната процедура се очаква положителен ефект върху развитието на устойчива благоприятна бизнес среда и конкурентоспособността на българските МСП да се постигне чрез подобряване на експортния потенциал на предприятията за успешно интегриране на европейските и международните пазари.

В съответствие със специфичната цел на инвестиционния приоритет 2.2 "Капацитет за гостеж на МСП ", проектните предложения по тази процедура задължително трябва да доведат до постигането на следните показатели за резултати:

1. Обем на износа на стоки и услуги от МСП;
2. Производителност на МСП;
3. Брой предприятия, които получават нефинансова подкрепа.

Както и:

- Брой предприятия, участващи в международни панаири, изложби, конференции, контакти, форуми и др. събития в страната и чужбина;

	<p>- Брой предприятия, участвали в обученията, семинари и форуми, организирани в страната и чужбина;</p> <p>- Брой предприятия и организации, използващи услугите на модернизиранията уеб-базирана платформа.</p> <p>Бюджет: 5 000 000 EUR</p>
Вид	Финансиране, събития, онлайн инструменти, информационни услуги
Управляващ орган	Главна дирекция "Европейски фондове за конкурентоспособност" на Министерството на икономиката
Обхват	Национален, 15% могат да бъдат изпълнени международно, но резултатите трябва да бъдат използвани в България
Целева група	ИАНМСП и МСП
Принос към регионална стратегията за интелигентна специализация	Процедурата се осъществява в рамките на ОПИК - основен инструмент за изпълнение на ИСИС по Приоритетна ос 2 "Предприемачество и капацитет за растеж на МСП", Инвестиционен приоритет 2.2 "Капацитет за растеж на МСП"

Инструмент	BG16RFOP002-2.009 „Развитие на клъстерите в България“
Кратко описание	<p>Основната цел на процедурата е осигуряване на подкрепа за сътрудничество и създаване на клъстери в България, развитие на капацитета и интернационализация на вече съществуващите като фактор за повишаване на конкурентоспособността и развитието на бизнеса.</p> <p>Допустимите по процедурата са проекти, включващи следните дейности:</p> <p>Компонент 1: Създаване и подкрепа за организационно и административно укрепване на клъстера:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Създаване и ресурсно осигуряване на дейността на административния орган на клъстера - осигуряване на необходимия персонал за управление и координация на клъстерните дейности, осигуряване на ресурси, закупуване на компютърно оборудване за

	<p>нуждите на административния орган на клъстера;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Увеличаване на капацитета на административния орган на клъстера за управление и координация на клъстера - участие в семинари, обучения, конференции, информационни събития, обмен на опит и най-добри практики. <p>Компонент 2: Сътрудничество, създаване на партньорства и интернационализация</p> <ul style="list-style-type: none"> • Подкрепа за развитието на клъстера и привличане на нови членове; • Насърчаване на клъстерния маркетинг; <p>Компонент 3: Разработване на споделена инфраструктура и ноу-хау</p> <ul style="list-style-type: none"> • Придобиване на дълготрайни материални активи за общи клъстерни дейности - оборудване за учебни зали, центрове за обучение, лаборатории за изпитване, производствени центрове и др .; • Придобиване на нематериални дълготрайни активи за общи клъстерни дейности - специализиран софтуер, патенти, лицензи, "ноу-хау", търговски марки и др. <p>Очаквани резултати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Повишаване на степента на интеграция и сътрудничество между местните доставчици, за да се увеличи максимално техният капацитет за развиване на конкурентни бизнес продукти и услуги и да се насърчи активното присъствие на регионални, национални и чуждестранни пазари. <p>В съответствие със специфичната цел на инвестиционен приоритет 2.2 "Капацитет за растеж на МСП" проектните предложения по тази процедура задължително трябва да допринесат поне за един от следните показатели за резултати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Обем на износа на стоки и услуги от МСП; - Производителност на МСП. <p>Общ бюджет: 20 млн. Евро</p>
<p>Вид</p>	<p>Финансиране, обучения, активи</p>

Управляващ орган	Главна дирекция "Европейски фондове за конкурентоспособност" на Министерството на икономиката
Обхват	Национален
Целева група	Организации – посредници, МСП
Принос към регионална стратегията за интелигентна специализация	Приоритетна ос 2 "Предприемачество и капацитет за растеж на МСП", Инвестиционен приоритет 2.2 "Капацитет за растеж на МСП", Специфична цел 2.2. Повишаване на производителността и експортния потенциал на българските МСП.

Инструмент	Оперативна програма „Инициатива за малки и средни предприятия“ 2014-2020
Кратко описание	<p>Програмата е разработена в съответствие с изпълнението на Инициативата за МСП в Европа. България е третата страна в ЕС, която предоставя средства за МСП чрез инструмента. Бюджетът възлиза на 102 млн. евро, изцяло от ЕФРР и не изисква национално съфинансиране. Портфейлите от заеми, освен с помощта на Оперативната програма, също са гарантирани със средства от програмите COSME/Хоризонт 2020, както и с ресурси на Европейския инвестиционен фонд и Европейската инвестиционна банка.</p> <p>В рамките на Инициативата за МСП в България се предвижда да се приложи един гаранционен продукт. Продуктът включва неограничени гаранции за предоставяне на капиталови преимущества на финансовите посредници за нови портфейли за дългово финансиране на допустими МСП, които ще бъдат реализирани при по-благоприятни условия в сравнение с реализирания по ОП "Развитие на конкурентоспособността на българската икономика" подобен продукт.</p> <p>Инициативата за МСП е съвместна програма на Европейската комисия и Европейската инвестиционна банка за финансови инструменти за МСП за програмния период 2014-2020 г., чиято</p>

	основна цел е бързото увеличаване на кредитирането на МСП на равнище ЕС за постигане на значително въздействие върху популяризирането на финансирането на МСП, икономическия растеж и създаването на работни места, както и засилване на приноса на европейските структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ) за инструментите на равнище ЕС.
Вид	Финансиране
Управляващ орган	Главна дирекция "Европейски фондове за конкурентоспособност" на Министерството на икономиката
Обхват	Национален
Целева група	МСП
Принос към регионалната стратегията за интелигентна специализация	Средствата са отпуснати от Приоритетна ос 2 на ОП "Иновации и конкурентоспособност" 2014-2020 г., предвидени за прилагане на финансови инструменти.

4. Бариери и потребности на МСП по отношение на интернационализацията

Частните и публичните международни пазари предлагат значителни възможности за европейските компании, но МСП се сблъскват със специфични вътрешни бариери, които пречат на тяхното разширяване на световния пазар. Основните бариери са: трудности при достигането до потенциални клиенти, необходимост от интернационализация, прозрачни финансови схеми за интернационализация и не на последно място - достъп до стратегическа информация за желания пазар.

МСП обикновено не разполагат с необходимия работен капитал и достатъчно управленско време, за да се оперират успешно на външните пазари и имат недостиг на човешки ресурси, които отговарят за експортните дейности, както и адекватен производствен капацитет.

Размерът на фирмите не е свързан с идентифицираните вътрешни бариери, освен в случаите на липса на квалифициран персонал и постигане на адекватен производствен капацитет.

Най-важните дейности, които подпомагат компаниите в първите стъпки на международните пазари, са свързани с търсенето на партньори в чужбина и канали за разпространение. МСП оценяват подкрепата, която получават от публичните власти, като включването в мрежи, B2B срещи, панаири и изложения в други страни, включително финансиране и участия. Освен безвъзмездните средства, компаниите заявяват, че значителен финансов принос представлява използването на банкови заеми, включително и такива с преференциален лихвен процент. Имайки предвид трудностите при осигуряването на гаранции, полезни за МСП са и схемите за гарантиране на кредити.

Нефинансовата подкрепа оказва значително влияние върху възможностите за интернационализация на компаниите, като най-полезни са: консултантските услуги, подкрепата за пазарни проучвания и услуги, предоставяни от бизнес паркове, технологични центрове и инкубатори.

5. Препоръки за подобряване на политиките за интернационализацията

Анализът на интернационализацията на МСП в Североизточния регион на България показва, че регионът трябва да търси нови източници на растеж. Най-развитите сектори са услугите, следвани от промишлеността, а ключовите отрасли са търговия и туризъм, като най-иновативните са морският, селскостопанският, транспортният, туристическият, този на информационните и комуникационни технологии и химическата промишленост.

Най-важните бариери пред иновациите са липсата на финансиране и информация. За да се постигне икономически растеж обаче най-важната бариера остава интернационализацията на българските МСП. В момента интернационализацията е комплексен набор от дейности - заедно с традиционния внос и износ, тя включва всички дейности, които поставят МСП в значими бизнес отношения с чуждестранен

партньор: износ, внос, чуждестранни подизпълнители и международно технологично партньорство.

Насърчаването на иновациите и интернационализацията на българските предприятия се осъществява чрез различни национални политики, които използват различни инструменти. Основният национален политически инструмент за насърчаване на иновациите е ОПИК, допълнен от ОП " Инициатива за малки и средни предприятия". На местно ниво е приет Общинският план за развитие на община Варна 2014-2020 - основният стратегически документ за социално-икономическата политика на общината, който поставя средносрочните цели и приоритети за интегрирано и устойчиво местно развитие.

В резултат на проведените проучвания по проекта INTRA, са установени специфичните външни и вътрешни бариери за влизането и развитието на МСП на световния пазар. Основните са: трудности при намирането на потенциални клиенти, необходимост от инвестиции и прозрачни схеми за интернационализация; достъп до стратегическа пазарна информация. За да се справят с тези предизвикателства, МСП обикновено нямат необходимия работен капитал, управленско време, както и квалифициран персонал и възможности за достигане на адекватен производствен капацитет.

Успешната подкрепа на интернационализацията зависи главно от изграждането на капацитет на МСП, подкрепа за търсене на партньори и участие в международни събития. Достъпът до обучение и консултантските услуги също играят важна роля.

Организациите за подкрепа на бизнеса се ползват с най-голямо доверие сред МСП, благодарение на предоставяните от тях висококачествени услуги за подкрепа, както и бързо обслужване и възможност за използване на подход на обслужване на едно гише и работа в мрежи.

Наличните мерки за публично подпомагане за интернационализация са насочени предимно към малки и средни предприятия, които вече имат опит в експортните дейности и не предлагат подкрепа за повишаване на уменията на персонала за придобиване на специфични знания и умения за развитие на интернационализацията. Освен това те не разглеждат проблема с липсата на работен капитал, което е една от основните вътрешни бариери, идентифицирани от регионалните МСП по време на

Препоръки за промяна на регионални политики: СЕВЕРОИЗТОЧЕН РЕГИОН НА БЪЛГАРИЯ

проучването. Регионалните стартиращи предприятия, както и микро- и малките предприятия, които са в процес на проучване или развитие на международните си дейности, имат ограничени възможности да преодолеят тези външни и вътрешни бариери пред интернационализацията чрез наличните политически инструменти.

Поради това бъдещите усилия трябва да бъдат насочени към разширяване на обхвата на публичната подкрепа чрез:

- Дейности за повишаване на осведомеността относно различни възможности за подкрепа на бизнеса - не само чрез оперативни програми и национални фондове, но и чрез различни европейски инициативи и инструменти;
- Дейности за подобряване на онлайн присъствието на МСП и стимулиране на цифровизацията на бизнеса;
- Възможности за повишаване квалификацията на персонала в областта на интернационализацията на бизнеса;
- Стартиране на мерки за финансиране на организациите за подкрепа на бизнеса (браншови камари, организации с нестопанска цел и др.) за осигуряване на консултации и обучение на малки и средни предприятия за развитие на интернационализацията;
- Разработване на мерки за подкрепа не само на експортната дейност на фирмите, но и на другите модели на интернационализация;
- Създаване на общински фонд за финансиране на иновативни стартиращи фирми.

Подобренията могат да бъдат направени в две основни измерения: (1) чрез установяване на по-добра връзка между държавните институции и организациите за подкрепа на бизнеса, които вече са доказали експертната си за подкрепа; (2) чрез въздействие върху съществуващите и предстоящите процедури на ОПИК в съответствие с нуждите от интернационализация и бариерите пред МСП за допълнителен вид дейности, разходи и / или критерии за оценка за всяка съответна процедура.

На равнище ЕС се препоръчва да се обърне специално внимание на микропредприятията и малките предприятия. Те представляват основната част от всички МСП в ЕС и са особено уязвими. Усилията трябва да бъдат насочени едновременно към разширяване на капацитета, както за иновациите, така и за международния бизнес, тъй като те вървят заедно.

Препоръки за промяна на регионални политики: СЕВЕРОИЗТОЧЕН РЕГИОН НА БЪЛГАРИЯ

Цифровите умения и електронната търговия са други компоненти, на които трябва да се постави фокус: с наличието на интернет като канал за разпространение, трансграничната електронна търговия осигурява огромен потенциал за растеж дори за най-малките МСП.

Тъй като обществената подкрепа не е еднакво ефективна, тя трябва да бъде насочена към области с ниско ниво на интернационализация на МСП. Това гарантира, че подкрепата достига до желаните получатели, получава необходимите резултати и не губи публични ресурси.

Организациите за подкрепа на бизнеса, мрежите и клъстерите могат да играят важна роля в подпомагането на МСП да придобият по-международна перспектива. По-специално, експортните консорциуми играят специфична роля, като представляват групи предприятия, работещи заедно по проекти за развитие на износа. Държавите-членки следва да признаят клъстерните, мрежовите и бизнес организации, включително услугите едно гише като важни фасилитатори и да ги включат в схеми за подкрепа на бизнеса, насочени към насърчаване на интернационализацията на МСП.

6. Заключение

Този раздел обобщава основните аспекти и съображения, които се очертаха от дискусиата със заинтересованите страни при подготовката на документа.

По време на Четвъртата среща на регионалните група на заинтересованите страни, проведена във Варна през февруари 2018 г., бяха представени и обсъдени установените разминавания между политическите инструменти, потребностите и бариерите за интернационализация, пред които са изправени МСП.

Основните предложения, приети от членовете на Групата, са:

- Разработване и представяне на предложения за усъвършенстване на специфични предстоящи процедури в рамките на ОПИК в съответствие с нуждите на интернационализацията и бариерите пред МСП за допълнителен вид дейности, разходи и/или критерии за оценка за всяка съответна процедура.
- Осигуряване на подкрепа при разработването на Оперативната програма за следващия програмен период във връзка с бариерите, нуждите и двигателите за интернационализация на МСП.

Регионална агенция за предприемачество и иновации - Варна (РАПИВ)

кв. „Аспарухово”, местност „Малка чайка”, п.к. 87

Варна 9003, България

www.rapiv.org

www.interregeurope.eu/intra